

HANDLINGSPROGRAM FÖR GÖTEBORG.

Demokraterna

LIVSKVALITÉ I VÅRT GÖTEBORG.

Vi lever i en tid med bättre möjligheter till livskvalité för fler än någonsin tidigare. Samtidigt präglas vårt samhälle av betydande otrygghet och tydliga brister i omsorgen av våra äldre och yngre med störst behov.

Det finns en bred samsyn bland medborgare kring vilket samhälle som är önskvärt. De flesta politiska partier har liknande målsättningar.

Ändå ser vi på många sätt en icke önskvärd utveckling av vårt samhälle.

Vi i Demokraterna finns för att den politiska styrningen av samhället behöver reformeras i grunden. Detta krävs för att vår demokrati ska stärkas, och inte tvärtom.

Det politiska spelet och ideologiska låsningar har under lång tid bidragit till att folkvalda inte fokuserar tillräckligt på det allra viktigaste; att våra grundlagar upprätthålls.

Människors fri- och rättigheter begränsas så som samhället ser ut nu. Samtidigt präglas politiken av kortsiktiga taktiska utspel och en aktiv vilja att betona konflikter i olika frågeställningar.

Vi i Demokraterna vill skapa ett bättre Göteborg genom att politiken fokuserar på grundlagarna och den grundläggande samhällsservicen.

Stora offentliga resurser kan omfördelas från överadministration till att istället ge rätt resurser och förutsättningar för personal som arbetar i skolor och i vård- och omsorg.

Utöver arbetet för trygghet och en väl fungerande välfärd och utbildning så måste kommunen skapa en mer effektiv stadsutveckling och bättre trafiklösningar.

Akademien och näringslivet i Göteborg ska kunna ha en ledande roll i utvecklingen till ett hållbart samhälle, hand i hand med det offentliga.

I Demokraternas Göteborg blomstrar kreativiteten och viljan att skapa. Akademien, idrotten, kulturen och naturen kan i det trygga och väl fungerande Göteborg skapa glädje, personlig utveckling och bidra till folkhälsan samt ge livskvalité.

För Göteborgaren i förorten, centrum eller skärgården finns fantastiska möjligheter.

Om vi gör rätt.

VÄLKOMMEN TILL KUNSKAPSPARTIET DEMOKRATERNA.

Demokraterna är en lösningsorienterad kraft som inte sitter fast i en traditionell höger- eller vänsterskala. Alla beslut ska grundas på fakta, kunskap och vad som är bäst för staden och dess medborgare. Vi söker kunskap, inbjuder till samtal och är beredda på kompromisser för att finna de bästa lösningarna.

Demokraterna är ett pragmatiskt kunskapsparti. Vi är organiserade i kunskapsgrupper som bedriver grundläggande politikutveckling. Förtroendevalda i Göteborgs politiska nämnder och bolag har ansvar för det löpande politiska arbetet inom respektive ansvarsområde. Den högsta politiskt valda nivån i Göteborg är Kommunfullmäktigegruppen. Det övergripande politiska arbetet leds av kommunalråden och samordnas med partiarbetet genom ledningsgruppen som rapporterar till partistyrelsen. Våra grundläggande värderingar vilar på att Sverige är en demokrati och rättsstat enligt grundlagarna. Demokraternas partiorganisation bygger på att ta tillvara kunskap och kompetens. Många politiska partier är uppbyggda efter en traditionell föreningsstruktur

med geografiskt indelade stadsdels-, ungdoms-, kvinno- och seniorföreningar. Demokraterna vill istället vara ett parti för alla invånare i Göteborg och Västra Götalandsregionen, där vi tillsammans formar och utvecklar vår politik genom Kunskapsgrupper inom olika områden. Grupperna arrangerar medlemsaktiviteter och tar in synpunkter och förslag till förbättringar i Göteborg och i regionen. I Demokraterna värnar vi om delaktighet, transparens och kunskap.

Vi är övertygade om att vi kan förändra Göteborg till en mycket bättre stad att leva i!

Har du frågor, förslag eller vill bidra på något sätt till Kunskapsgrupperna, är du välkommen att skicka ett mejl till:

kunskapsgrupper@demokraterna.se

DEMOKRATERNAS HANDLINGSPROGRAM, INNEHÅLL

Livskvalité i vårt Göteborg	2
Välkommen till kunskapspartiet Demokraterna	3
Innehållsförteckning	4
Så tänker Demokraterna	5
Samhällskontraktet	6
Trygghet	8
Förorter och integration	8
Utbildning	9
Individ- och familjeomsorg	12
Funktionsstöd/LSS/BMSS	13
Äldreomsorg	14
Arbete och näringsliv	15
Kultur	16
Idrott och förening	17
Miljö och hållbarhet	18
Stadsutveckling	21
Trafik och infrastruktur	22

SÅ TÄNKER DEMOKRATERNA.

Vi står för en kultur av nolltolerans. All offentlig verksamhet ska präglas av nolltolerans mot kriminalitet, oegentligheter och slöseri med skattepengar.

Vi står för ett ledarskap med en genuin vilja att skapa mer livskvalitet. Vacker stadsmiljö, naturen, idrott- och kulturverksamheter är del av vår själ.

Vi har tilltro till professionen inom varje verksamhetsområde. Dagens kontrollmentalitet ska ersättas av tydliga mål, ansvar och befogenheter.

Vi står för ständiga förbättringar. Kompetenskrav behövs för politiker med operativt ansvar och opolitiska expertledamöter som stöd i nämnder/styrelser.

Vi bekämpar överadministration och ineffektivitet i offentliga verksamheter. Färre och mer kortfattade styrande dokument skapar tydlighet.

Vi värnar den svenska modellen med dialog och förhandling mellan arbetsmarknadens parter. Relationen till fackliga organisationer ska vårdas.

Vi vill att kommunen och regionen ska ge konkurrenskraftiga anställningsvillkor men ej vara löneledande i sitt område om inte särskilda skäl finns.

Vi värnar offentliganställdas anställningstrygghet och att goda omställningsmöjligheter erbjuds.

Vi vill att osakliga strukturella löneskillnader och andra förmåner utjämnas. Nivåer för yrkesgrupper inom utbildning och välfärd behöver lyftas.

Vi ställer höga krav på chefer i offentlig verksamhet för att säkra god arbetsmiljö och exempelvis bryta tystnadskultur.

Vi ser digitalisering och ny teknik som en avgörande del för att kunna erbjuda effektiv samhällsservice av god kvalitet.

Demokraterna bildades som den ideella föreningen Nya Göteborg i februari 2017. Partiet Demokraterna lanserades i maj samma år och ställde upp i både kommunvalet i Göteborg och regionvalet i Västra Götaland i september 2018. Demokraterna fick 17 procent av rösterna i Göteborg och blev därmed stadens näst största parti. Demokraterna har 14 av 81 mandat i kommunfullmäktige och är representerade i alla stadens nämnder och styrelser. I Västra Götalandsregionen fick Demokraterna drygt tre procent av rösterna, vilket gav partiet fem mandat av 149 i regionfullmäktige men ingen representation i regionens nämnder eller styrelser.

ETT SAMHÄLLSKONTRAKT MED RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER.

Som medborgare ingår vi alla i ett samhällskontrakt som ger både rättigheter och skyldigheter i samhället. Vi har skyldighet att följa lagar och bidra till samhället genom att utbilda oss och arbeta. Därmed bidrar vi genom skatter, arbete och kunskap till att bygga upp både såväl kommunens, regionens och statens tillgångar. Vi har därför också rättigheter som kommunen förväntas uppfylla på ett tillfredsställande och effektivt sätt.

Vi ska kunna känna en grundläggande trygghet och tillit till samhället som då ska bidra med en hög kvalitet på utbildningen, en fungerande infrastruktur, en smidigt planerad bostadsförsörjning, en god offentlig sjukvård och rätt till pension eller andra garantier om vi inte längre förmår arbeta. Ömsesidigheten är det viktiga: att båda parter står för sin del, att vi ställer upp för kommunen och staten, och att de offentliga instanserna sedan uppfyller sina delar av överenskommelsen. Men det samhällskontraktet håller på att suddas ut. Varje medborgares rättigheter och möjligheter kan inte garanteras, för stat och kommun håller inte sin del av kontraktet.

Demokraternas vision för Göteborg är en stad där människor kan leva, bo och arbeta - en vacker stad att älska och vara stolta över. Vi vill arbeta för att allt som bygger och bär upp ett samhälle ska samverka till att forma en trygg och jämlik stad, där segregationen och utanförskapet bryts. En stad där alla medborgare bidrar efter förmåga.

Göteborg ska vara en stad som kan erbjuda en kvalitetssäkrad utbildning och god vård och omsorg på alla olika nivåer. En stad med fungerande infrastruktur och där fler och bättre bostäder skapas. Den ska genomsyras av tillgång till kultur för stora och små, vackra parker, skönhet och grönområden.

Demokraterna kämpar mot överadministration och ineffektivitet i offentliga verksamheter. Vi vill ställa högre krav på chefer i offentlig verksamhet för att säkra god arbetsmiljö och

bryta tystnadskultur. Vi vill göra omprioriteringar i kommunens budget till förmån för bättre kommunal service och välfärd. Vi vill se över de kommunala bolagen för att frigöra resurser till hållbara investeringar. Vi har kommunala bolag som i decennier ständigt uppmärksamats för vänskapskorruption och ineffektivitet. Trots det dras dessa bolag oavbrutet in i nya

**DEMOKRATERNA STÅR FÖR
ETT ÅTERUPPRÄTTANDE
AV ETT FUNGERANDE
SAMHÄLLSKONTRAKT.**

stora investeringsprojekt som regelmässigt slutar i slösaktighet, misslyckanden och skandaler. Det politiska samtalet och det politiska arbetet verkar har övergått i ett politiskt spel där kortsiktiga poänger verkar viktigare än

vad som faktiskt sker i verkligheten. Genom bristen på insyn skapar de kommunala bolagens verksamhet också ett demokratiproblem. Det oklara förhållandet till förvaltningarna gör att dubbelarbete och konflikter blir regel. Det bidrar dessutom till att vår stads företagsklimat inte är så bra som det borde vara.

BARNGRUPPERNA I FÖRSKOLAN MÅSTE BLI MINDRE OCH ETT TVÅLÄRARSYSTEM I GRUNDSKOLAN BÖR INFÖRAS.

Vi politiker måste ta kontroll över Göteborgs skolsituation och se till att barnens och elevernas bästa är i fokus. Förskolan och skolan har ett viktigt uppdrag i att förbereda barn och ungdomar så att de kan förstå, försvara och utveckla vår demokrati, bli konstruktiva medborgare och bidra till samhällets utveckling. Målet med Demokraternas skolpolitik är att höja kunskapsresultaten genom en ökad utbildningskvalitet. För att lyckas behöver pedagoger, lärare och rektorer ges rätt förutsättningar. Alla skolor ska präglas av trygghet och studiero och eleverna ska känna att de lyckas. Vi vill därför successivt införa tvåläraresystem med början i skolor med låg måluppfyllelse. I förskolan vill vi verka för minskade barngrupper och ökad kompetens hos personalen. Målet är två förskollärare och en barnskötare per grupp. Förskolan ska främja barns språkutveckling, därför behöver all pedagogisk personal behärska det svenska språket.

Vi har en bostadsförsörjning som gör att unga hushåll sedan fem decennier lämnar staden – samtidigt som ett tiotal stadsdelar oavbrutet blir alltmer socialt destabiliserade. Fler i de utsatta områdena måste få chans att kunna äga sin bostad. Andelen småhus och radhus behöver öka för att fler göteborgare ska bo i kommunen hela livet samtidigt som staden får en stabilare skattebas. Fler nya industri- och verksamhetsområden behöver öppnas upp för företagsetableringar.

Otrygghet och brottslighet har blivit ett av

stadens största problem. I Demokraternas Göteborg ska alla känna sig trygga och vara rättvist behandlade. I decennier har våldet och otryggheten ökat och alltför lite görs för att stoppa utvecklingen. Det går att vända trenden men det måste ske nu! I Göteborg, som blivit den mest segregerade staden i Sverige, är otryggheten speciellt stor i utsatta områden. I samverkan mellan stat och kommun måste en nolltolerans upprätthållas mot hot, trakasserier och kriminell verksamhet.

Vi har en infrastrukturplanering som måste ses som ett misslyckande. Ofantliga summor satsas på projekt som t ex Västlänken och det haverade linbaneprojektet. Projekt, fulla av prestige och helt utan nytta för göteborgarna, som istället lever med en underinvesterad och nedsliten kollektivtrafik eller stillastående bilköer.

Vi har en vård och en äldreomsorg som gör allt för många oroliga inför att bli sjuka eller att åldras. Kvaliteten är eftersatt på grund av politiska låsningar och brisfälligt styrning. Trots stora resurser är politiken långt från att leverera det väljarna har rätt att förvänta sig. Alla som bor i Göteborg måste kunna erbjudas en jämlik, trygg och värdig äldreomsorg. Personalens kompetens måste också förbättras genom vidareutbildningar och med krav att kunna god svenska.

I DEMOKRATERNAS GÖTEBORG SKA ALLA KÄNNA SIG TRYGGA OCH VARA RÄTTVIST BEHANDLADE.

Demokraterna vill förändra. Därför står vi för ett återupprättande av ett fungerande samhällskontrakt. Det genomsyrar hela vårt handlingsprogram och hur våra kunskapsgrupper och politiker arbetar. Vi finns inte som parti för att fylla poster och befattningar med politiker som söker försörjning och ersättningar. Vi finns för att hitta lösningarna på stadens problem, såväl små som stora.

Därför finns Demokraterna!

TRYGGHET

I Demokraternas Göteborg ska alla känna sig trygga och vara rättvist behandlade. I decennier har våldet och otryggheten ökat och alltför lite görs för att stoppa utvecklingen. Det går att vända trenden men det är bråttom.

I samverkan mellan stat och kommun måste en nolltolerans upprätthållas mot hot, trakasserier och kriminell verksamhet. I Göteborg, som blivit den mest segregerade staden i Sverige, är otryggheten speciellt stor i utsatta områden. Där råder ofta en s.k. "tystnadskultur" vid kriminell verksamhet. Våldshandlingar som skjutningar, hedersförtryck och hot mot blåljuspersonal kan självklart inte accepteras. Införande av kvarterspolis och nya bemannade polisstationer skapar trygghet, viktig tillit till polisen och motverkar brott.

Det behövs också en snabbare lagföring av brott utförda av ungdomar så att brottsoffret får upprättelse och att gärningsmannen bättre förstår konsekvensen av sina brottsliga handlingar. Det behövs lagändringar, en kraftfull social satsning och kvalitetshöjande insatser i förskola och skola. Nu.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, TRYGGHET:

- Återinför kvarterspolis och stationer i Göteborgs bostadsområden
- Återinför fotpatrullerande polis på stadens gator och torg
- Inför utbildning i grundskola om lag och rätt samt våra grundlagar
- Utbildning för vårdnadshavare i Föräldrabalk och grundlagar som speglar demokratins värdegrund (syn på barn, demokrati, jämlikhet och tolerans i Göteborg)
- Solidarisk tjänst för erhållna bidrag. För bidrag som bidragstagare frivilligt söker får desamma genomgå civil "sammhälsmönstring". Under förutsättning att bidragstagarna är friska och arbetsföra, ska desamma utifrån sin förmåga med egen arbetsinsats solidariskt bidra till det allmänna som motsvarar nivån på bidrag
- Föreningar och ideella verksamheter som får bidrag ska utav bidragsgivaren säkerställas att desamma verkar enligt grundlagarna
- Verka för att bryta rekryteringen av unga in i kriminalitet med snabb lagföring (jourdomstolar) av unga lagöverträdare
- Verka för att personer med utländskt medborgarskap som begår brott i högre utsträckning kan dömas till att lämna landet

FÖRORTER OCH INTEGRATION

Under 1960- och 1970-talen byggdes Göteborg på ett sådant sätt att staden drabbades av en stark utflyttning till sina kranskommuner, och hamnade i en ond cirkel av segregation. En hel serie av problem följde sedan på den utvecklingen. Dessa problems kärna finns i en ständig utflyttning av den del av befolkningen som får arbete, vilket efterhand lett till både en minskad sysselsättningsgrad och en dålig inkomstutveckling. I och med det har också den sociala strukturen försvagats. Trots att det i minst fyra decennier varit uppenbart vilka stadsdelar som drabbats av den här utvecklingen har inga effektiva åtgärder gjorts politiskt för att bryta den. Det som erbjudits har varit serier av centralstyrda projekt och punktinsatser som inte fått några mätbara effekter att tala om.

Alltför många av de positiva krafter som börjat växa i de så kallade "miljonprogramsstadsdelarna" har därför inte kunnat utvecklas som de borde. När det vanliga samhället inte klarat av att skapa attraktiva alternativ har i stället de utsatta stadsdelarna fastnat i en negativ utveckling. En aspekt är också att befolkningens sammansättning i dessa stadsdelar blivit alltmer avvikande från andra delar av Göteborg. Inkomstsegregationen har följts av en omfattande etnisk segregation. Vi ser utanförskap, parallella samhällen och språkliga enklaver. Brottslighet har också ofta blivit en del av den kulturen. Det har gått så långt att grundlagarna i vissa fall har svårt att göra sig gällande i delar av staden. Otryggheten har växt tillsammans med detta. Det är naturligtvis en utveckling som är oacceptabel för alla.

Demokraterna står för ett tydligt alternativ till den här utvecklingen. För att göra det krävs en kraftfull kombination av åtgärder. Hörnstenar i vårt program är en nolltolerans mot brott. Ett sunt samhälle bygger också på varje medborgares skyldighet att bidra till samhället efter förmåga. Alla former av socialt understöd ska därför vara knutna till motprestation. Det finns ett flertal modeller för hur motprestationer kan se ut och hur sysselsättningsgraden kan höjas. Samtliga dessa modeller behöver snabbt utvärderas och användas i Göteborg.

Alla former av stöd till verksamheter ska också fördelas från objektiva och mätbara grunder, där alla åtgärder som leder till integration och sekularisering ska premieras. I förskola och skola ska all pedagogisk personal i förskola och skola fullt ut behärska det svenska språket. En utbildning av god kvalitet har också en socialt utjämnande effekt.

Att enklare kunna omvandla hyresrätter till bostadsrätter i förorterna är en absolut prioriterad åtgärd. Idag flyttar de familjer som stabiliserats ekonomiskt därifrån och segregeringen ökar än mer, samtidigt som Göteborg fastnar i beroende av statliga utjämningsbidrag.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, FÖRORTER OCH INTEGRATION:

- Kraftfulla satsningar för att motverka gängkriminalitet och extremism
- Både organisationers och den enskildes förmåga att bidra till integration och sekularisering ska premieras med stöd på mätbara grunder
- Försörjningsstöd och annat socialt understöd ska relatera till aktiva egeninsatser
- Kraftfulla och mätbara åtgärder för en ökad sysselsättningsgrad
- Prioritera seriösa sekulariserade föreningar och samhällsinkluderande aktiviteter och utveckla motsatsen som t ex religiösa friskolor
- Akuta störningar av olika slag ska snabbt kunna avvärjas av säkerhetspersonal.
- Språkkrav i svenska för all pedagogisk personal
- Förenkla processen att ombilda dyra hyresrätter till bostadsrätter i utsatta områden för att förhindra segregation och ökad svarthandel

UTBILDNING

Målet med Demokraternas skolpolitik är att höja kunskapsresultaten genom att höja utbildningskvaliteten. Vi politiker måste ta kontroll över skolsituationen och se till att barnens och elevernas bästa är i fokus. Skolan ska förbereda elever så att de kan förstå, försvara och utveckla vår demokrati, bli konstruktiva medborgare och bidra till samhällets utveckling.

För att lyckas måste fokus ligga på både kunskapsuppdraget och demokratiuppdraget under hela utbildningskedjan. Det råder konkurrens om utbildad personal och Göteborgs Stad måste arbeta aktivt med att vara en attraktiv arbetsgivare med bra löneutveckling, rimliga tjänster och en välfungerande arbetsmiljö.

FÖRSKOLA

Barnen är Göteborgs framtid. Varje barn ska ges möjlighet att växa och utvecklas som individ och få en god kunskapsbas och språkutveckling inför skolstart. Forskning visar att barn som gått på en förskola av hög kvalitet klarar skolan bättre, har bättre hälsa och får ökad livskvalitet genom hela livet. Förskolepersonalens utbildning och kompetens är den enskilt viktigaste kvalitetsfaktorn, vidareutbildning till förskollärare och barnskötare ska därför uppmuntras och kunna ske på betald arbetstid. Antalet barn per grupp behöver minska och andelen förskollärare öka. Målet är att ha minst två förskollärare och en barnskötare per barngrupp. Rektorsrollen är viktig. Rektorerna måste ges rätt förutsättningar att utöva sitt pedagogiska ledarskap.

Förskolan har en viktig uppgift när det gäller att stärka barns språkutveckling i svenska. Detta förutsätter att all pedagogisk personal behärskar det svenska språket. Vi vill därför införa språkrav vid nyanställning och behovsstyrd fortbildning i svenska för redan anställd personal.

Vi vill införa en utbildning för vårdnadshavare med syfte att förtydliga förskolans uppdrag och vårdnadshavares ansvar. Utbildningen ska spegla stadens värdegrund avseende demokrati, jämlikhet och tolerans.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, FÖRSKOLA:

- Barnens bästa ska alltid vara i fokus
- Minska barngruppers storlek till Skolverkets rekommendationer
- Personal inom förskolan ska ges möjlighet att fortbilda sig på betald arbetstid
- Målet är att ha två förskolelärare och en barnskötare per barngrupp
- Särskilda satsningar för en jämlik förskola i socioekonomiskt svaga områden
- Inför språkrav i svenska för all pedagogisk personal
- Inför en utbildning för vårdnadshavaren som förtydligar förskolans uppdrag
- Bygg nya förskolor och rusta upp befintliga i snabbare takt

GRUNDSKOLA

En välfungerande, likvärdig skola är avgörande för samhällets utveckling. Målet är att öka alla elevers kunskapsutveckling och måluppfyllelse, skapa trygghet och studiero samt arbeta för en ökad kvalitet i undervisningen. Alla elever ska lyckas och bli bemötta utifrån sina individuella förutsättningar och behov, oavsett om det rör särskilt stöd eller extra utmaning. För att nå dit vill vi införa tvälärarsystem.

Lärarna måste få fokusera på undervisning med dess för- och efterarbete och avlastas dokumentation och kringsysslor. Rektorer behöver rätt förutsättningar för sitt pedagogiska ledarskap. Att förbättra arbetsvillkor och arbetsmiljö är nödvändigt för att locka fler lärare och rektorer till våra skolor och få dem att stanna kvar.

Ett fungerande ledarskap i klassrummet är en framgångsfaktor och alla lärare ska därför erbjudas ledarskapsfortbildning. Det ska också inrättas ett centralt team med lärarcoacher som kan åka ut till skolor och stötta lärare och lärarlag.

Demokratiuppdraget blir allt viktigare och vi vill genom fortbildning stärka personalen i deras arbete att motverka rasistiska och extremistiska åsikter samt arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Elevhälsan måste ha förutsättningar att arbeta mer förebyggande och hälsofrämjande. Antalet skolskötare, kuratorer, psykologer, specialpedagoger och speciallärare behöver öka i förhållande till antalet elever. Samarbetet mellan skola, socialtjänst och områdespolis behöver utvecklas mer.

Barns bästa måste vara i fokus både inför skolstart och vid studieövergångar. Vi vill därför inrätta skolspår så att eleverna vet vilka skolor de ska gå på under hela grundskolan. Detta förutsätter

att kommunens skolor rustas upp och att nya byggs i snabb takt.

Fritidshemmets uppdrag är stort och betydelsefullt. Där får eleverna använda och utveckla förmågor på annat sätt än i skolan. Fritidshemmets kvalitet och likvärdighet behöver säkerställas.

Skolmåltiderna är viktiga och behöver prioriteras för att eleverna ska må bra, utvecklas och orka koncentrera sig. Maten i skolan måste planeras utifrån vad eleverna föredrar och som ger dem näring och energi för hela skoldagen.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, GRUNDSKOLA:

- Elevernas bästa ska alltid vara i fokus
- Inför tvåläraresystem successivt, prioritera skolor med låg måluppfyllelse
- Satsa resurser på tidiga insatser till elever med skolsvårigheter
- Renodla läraryrket och ge lärarna förutsättningar att fokusera på undervisningen
- Skapa förutsättningar för rektorernas pedagogiska ledarskap
- Inför åtgärder som syftar till att stärka lärare i ledarskapet och demokratiuppdraget
- Ge elevhälsoteamen bättre förutsättningar att arbeta hälsofrämjande och förebyggande
- Satsningar för att höja fritidshemmets kvalitet och likvärdighet
- Måltiderna i skolan måste i större utsträckning planeras utifrån vad eleverna föredrar och som ger näring och energi för hela skoldagen
- Inrätta skolspår för trygghet, förutsägbarhet och kontinuitet
- Bygg nya skolor och rusta upp befintliga i snabbare takt
- Utveckla och stärk samarbetet mellan skola, socialtjänst och områdespolis

GYMNASIESKOLA

Göteborg ska vara en ledande utbildningsstad som erbjuder gymnasieutbildning av hög kvalitet där alla elever, oavsett skolform, möts av positiva förväntningar.

Skolorna ska vara inriktade på att öka alla elevers måluppfyllelse, garantera rättvis bedömning och betygssättning, skapa trygghet och studiero samt arbeta för en ökad närvaro i klassrummet.

Vi vill göra det möjligt att anställa heltidsmentorer. Då kan lärare fokusera på undervisning och kunskapsuppdraget.

Att läraren är en tydlig ledare är en av de viktigaste framgångsfaktorerna i undervisningen. Alla lärare ska därför erbjudas fortbildning och coaching i ledarskap.

Rektorer ska ha en rimlig arbetsbörda och ha tid att ge det stöd som lärarna behöver. Antalet medarbetare per rektor måste minska till cirka 25.

Elevhälsan behöver kunna arbeta mer förebyggande och främjande för att bidra till en bättre hälsa hos eleverna. Elevhälsans resurser måste öka på skolor med störst behov och samarbetet mellan skola, socialtjänst och områdespolis stärkas. Elever med skolsvårigheter ska garanteras det stöd som krävs för att lyckas med sin skolgång. Gymnasierna behöver resurser och verktyg för att utmana och stimulera elever med särskild begåvning.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, GYMNASIESKOLA

- Alla elever ska ges förutsättningar att lyckas
- Renodla läraryrket och ge lärarna förutsättningar att fokusera på undervisningen
- Inför heltidsmentorer
- Minska antalet medarbetare per rektor till 25 st
- Öka resurserna till elevhälsan
- Utveckla och stärk samarbetet mellan skola, socialtjänst och områdespolis
- Erbjud alla lärare fortbildning och coaching i ledarskap

NAV - NÄMNDEN FÖR ARBETSMARKNAD OCH VUXENUTBILDNING

Vi måste satsa på utbildning i kombination med arbetsmarknadsåtgärder för att skapa bra förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden. Samarbetet med näringslivet måste förbättras i syfte att stärka de praktiska programmen inom vuxenutbildningen och skapa företagsförlagda branschutbildningar som leder till anställningsbarhet. För individer som står långt ifrån arbetsmarknaden behövs det ofta en komplettering av sin grundläggande utbildning och ibland förbättrade språkkunskaper. För att få försörjningsstöd ska studier vara en motprestation.

Aktiva arbetsmarknadsåtgärder skapas genom täta kontakter med arbetssökande. Detta kan genomföras genom samverkan mellan kommunen och arbetsmarknadens aktörer, till exempel genom yrkesverksam praktik.

En annan viktig del är vidareutbildning i svenska språket för vård- och omsorgspersonal. Kommunen har ett särskilt ansvar för att erbjuda personer med funktionsvariation det stöd de behöver för att ges möjlighet till den vanliga arbetsmarknaden. Dagens arbetsliv innebär större krav på anpassning under hela arbetslivet. NAV ska aktivt bevaka den tekniska utvecklingen på arbetsmarknaden och tillhandahålla utbildningar som utvecklar kompetensen hos etablerad arbetskraft.

Det övergripande målet är att fler individer ska kunna gå från bidrag till ett riktigt arbete.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, NAV:

- Grundutbildning för anställningsbarhet
- Skapa företagsförlagda branschutbildning som leder till anställningsbarhet
- Vidareutveckla samarbetet med det lokala och regionala näringslivet i syfte att stärka de praktiska programmen inom vuxenutbildningen
- Motprestation för att få försörjningsstöd
- Kvalitetssäkra språkraven i svenska

INDIVID OCH FAMILJEOMSORG

Alla ska ges stöd för att nå egenförsörjning men stödet ska alltid villkoras med en motprestation. Demokraternas Göteborg bygger på att alla bidrar till samhället efter förmåga. Socialtjänsten, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen måste beredas möjlighet att så långt som möjligt samverka för att optimera insatserna.

Staden måste byta fokus från nuvarande ensidig uppföljning av kostnader, volymer och verksamheternas processer, till uppföljning av resultat ur ett brukarperspektiv. Utan resultatuppföljning är det inte möjligt att utveckla verksamheten kvalitetsmässigt. Mot bakgrund av uppnådda resultat kan verksamheterna ställa om och bli bättre på att matcha individ till rätt insats. Samtidigt kvalitetssäkra rätt vårdgivare till rätt pris. Utan systematisk resultatuppföljning finns inte förutsättningarna för att uppnå målet om en kunskapsbaserad socialtjänst som baserar val av insatser och vårdgivare efter erfarenhetsbaserad kunskap.

Bostad först är en beprövad och kostnadseffektiv modell mot hemlöshet. Genom den kan människor i hemlöshet få en egen bostad direkt. Samtidigt ges personligt stöd med målet att den boende ska kunna bo kvar i sin lägenhet och få en trygghet. Forskning visar att över 80% av fallen leder till kvarboende och en bättre levnadsstandard.

En från Storbritannien beprövad modell för att komma till rätta med arbetslöshet är Individual Placement and Support (IPS). Det innebär individuellt anpassade åtgärder för den enskilde. För att få tillstånd för detta krävs stor flexibilitet från de myndigheter som behöver samverka för att

komponera en insats/program. I dagens byråkratiska Göteborg med lagstiftning och sekretessregler är detta en stor utmaning att genomföra. Demokraterna vill införa medborgarkontor där allmänheten kan få personlig hjälp med olika typer av ansökningar, att komma i kontakt med myndigheter m.m. Detta bidrar till avlastning för verksamheten i stort, samt ger ökat förtroende för myndigheten.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, INDIVID OCH FAMILJEOMSORG:

- Myndigheter som Socialtjänsten, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska så långt som möjligt samverka för att bättre samordna stöd och insatser
- Vi vill att Bostad först tillämpas i större utsträckning än idag
- Vi vill ha åtgärder för att omedelbart få människor i sysselsättning, bland annat genom Individual Placement Support (IPS) tillämpas med krav på relevant uppföljning
- Inför medborgarkontor på utvalda platser. Här ska man på ett personligt sätt få hjälp med att komma i kontakt med myndigheter m.m.

FUNKTIONSTÖD/LSS/BMSS

(LSS = LAGEN OM STÖD OCH SERVICE, BMSS = BOENDE MED SÄRSKILT STÖD)

Göteborgs funktionsstödsorganisation har idag en hög personalomsättning och en stor sjukfrånvaro.

Det är svårt att nå den interna kritiken då det råder en tystnadskultur. En under rapportering av avvikelser och lex Sara. Detta innebär att kvaliteten på omsorgen är bristfällig. Det är viktigt att komma till rätta med dessa strukturproblem.

De personer som har en funktionsvariation och som ingår i LSS personkrets och söker insatser enligt LSS och/eller Sol ska möta EN socialsekreterare som ansvarar för utredning och beslut eller förslag till beslut. Följ Göteborgs riktlinjer för tillhörighet och överflyttning av ärenden inom individ och familjeomsorg samt funktionsvariation.

Stödet till de med svårast funktionsvariationer i vårt samhälle, ska bibehållas i sin ursprungliga omfattning enligt intentionerna i rättighetslagstiftningen LSS. För barn med funktionsvariation är det viktigt att lägga vikt vid skolplacering, skolskjuts, och en fritid med fortsatt möjlighet till lärande. Inom arbete och aktiviteter som pågår inom stadsutveckling och trafikområdet är det viktigt att framkomligheten gäller för alla.

På boende med särskild service behövs handledning för personalen – ett boende fungerar alltid bättre med när det finns en chef på plats. Personalen behöver lära sig AKK, alternativt kompletterande kommunikation samt LAB, låg affektivt bemötande.

Demokraterna vill också ha full transparens i alla assistansbolag för att minska fusk. Prioritera utbyggnad av bostäder för personer med funktionsvariationer istället för att köpa dyra platser på annan ort. Utnyttja också Göteborgs Stads stora hyresbestånd genom att omvandla delar av detta till boende för denna grupp.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, FUNKTIONSTÖD:

- Förbättra organisation och kunskap hos personalen för att minska personalomsättning och sjukfrånvaro
- Motverka tystnadskultur, genom utbildning och uppmuntran till att göra avvikelse, förbättra sammanställning och redovisning av dess till personalgruppen, ledning och nämnd
- Att förvaltningen följer stadens Riktlinjer för individuellt stöd, den enskilde ska möta EN socialsekreterare som ansvarar för utredning och beslut enligt LSS och/ eller Sol, gällande

- personens hela behov och stöd utifrån funktionsvariation
- Full transparens i alla assistansbolag för att minska fusk
- Öka och snabba på utbyggnad av bostäder, gruppboenden och/ eller stödboende för personer med funktionsvariation

ÄLDREOMSORG

Alla som bor i Göteborg ska erbjudas en jämlik, trygg och värdig äldreomsorg. Man ska utgå ifrån individens egna val så delaktighet i alla beslut finns och ett långsiktigt förtroende skapas. En högre grundbemanning och minskad förekomst av timvikarier ger bättre kontinuitet både i arbetsgrupp och för omsorgstagare. Demokraterna arbetar för ett samarbete mellan primärvård och region där tydliga ansvarsgränser finns för en jämställd vård och omsorg. Teamen kring vårdtagaren måste enklare kunna ta del av varandras dokumentation för att undvika missar och dubbelarbete. Personalens kompetens måste också förbättras med vidareutbildningar och med krav att kunna god svenska. Undersköterskeutbildning bör vara mål för anställning. För att behålla kompetent personal och attrahera nya medarbetare ska bra arbetsvillkor som lön och arbetsmiljö prioriteras. Oskäliga löneskillnader måste åtgärdas.

Inom hemtjänsten behövs ett tydligare teamarbete mellan sjuksköterska och omsorgspersonal med mål att minska antalet inblandade personer. Hållbara och påverkbara scheman med tid för förflyttning och dokumentation är viktigt för att förbättra situationen.

På alla äldreboenden ska det erbjudas dagliga aktiviteter och närhet till restaurang eller café. Stort fokus ska läggas på mat och hur den serveras. De boende ska ges möjlighet att vara med och påverka menyer samt erbjudas tillreda maten. Att äta rätt minskar viktnedgång, främjar hälsan och ger värdefulla sociala stunder. Målet ska vara att ha ett beredningskök på varje äldreboende. Härifrån ska också hemtjänsten i närområdet kunna hämta sin mat.

Inom hemsjukvården behövs en individuell plan (SIP) för varje individ. Det ska finnas hemsjukvårdare som kan göra hembesök i god tid för att minska akuta insatser. Förbättringar behövs gällande samarbetet mellan primärsjukvården och läkarkontakten. Vi måste också bryta den ensamhet och isolering många äldre känner med t ex aktivitetshus. Forskning har visat att funktionsvariation kan hejdas genom fysisk aktivitet, stimulerande socialt liv och utmaning för hjärnan. En äldrereform behöver genomföras där tidiga insatser inom hemtjänst och boenden möjliggör bättre livskvalité för äldre och lägre kostnader inom sjukvården.

Demokraterna vill ha en tydlig plan för upprustning av befintliga boenden samt för nybyggnation.

I samverkan med regionen behöver möjligheterna till ASIH (avancerad vård i hemmet) prioriteras och byggas ut.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, ÄLDREOMSORG:

- Alla som bor i Göteborg ska erbjudas en jämlik, trygg och värdig äldreomsorg
- Minska antalet aktörer och få en bättre styrning av äldreomsorgen i helhet
- Ersätt alltför många timanställningar med grundbemanning
- Säkerställ kompetensen hos personalen. Undersköterskeutbildning bör vara mål för anställning
- Goda språkkunskaper i svenska ska vara ett grundkrav
- Beredningskök på varje äldreboende. Härifrån ska också hemtjänsten kunna hämta sin mat
- Ett tydligare teamarbete runt den enskilde där sjuksköterskor har en handledande roll för omsorgspersonalen med målet att minska antalet inblandade personer
- Arbeta fram en tydlig plan för upprustning av befintliga boenden samt för nybyggnation

ARBETE OCH NÄRINGS LIV

Med sin geografiska placering, med sina invånare, universitet, industrier och sin starka handels tradition, har Göteborg alla förutsättningar för att bli den bästa staden i Sverige att leva, arbeta och driva företag i.

För ett bra företagsklimat krävs att de kommunala kärnverksamheterna fungerar bra. De kommunala resurserna måste därför prioriteras för att skapa en bra skola, vård och omsorg tillsammans med en ökad trygghet i hela staden. Kvaliteten på skola, vård, omsorg och trygghet, är avgörande för att företag ska vilja etablera sig och att fortsätta verka i staden. Kommunen måste även kunna erbjuda ett brett utbud av attraktiva bostäder samt mark för verksamheter att expandera.

Näringslivsklimatet mäts i två undersökningar årligen.

I insiktsmätningen (NKI), och Svenskt näringslivs undersökning om företagsklimatet i landets kommuner. De senaste 20 åren har Göteborg rasat i dessa förtroendemätningar. En trend som under den sista mandatperioden har vänt. Målet är att Göteborg ska ligga i topp bland storstäder i landet och på övre hälften av landets alla kommuner.

Demokraterna vill att staten och kommuner kontinuerligt ska jobba för att förenkla regelverk och förbättrade förutsättningar för företagande. Processtider måste kortas ned och kontakter med kommunala institutioner måste förenklas genom att använda lotsar, "one way" in. Förståelsen för näringslivets utmaningar måste förbättras bland politiker genom att kontinuerligt låta företagare komma till tals i kommunens nämnder och styrelser.

Idag bedriver kommunen kommersiell verksamhet i aktiebolagsform och hamnar ofta i konkurrens med privata företag. Den kommunala verksamheten måste minskas där den bedrivs bättre av enskilda ägda aktörer. Alla beslut måste tas på fakta och kommersiella grunder, i det fall man bedriver kommersiell verksamhet för att undvika osund konkurrens och risktagande i kommunal sektor.

Företagandet i Göteborg har traditionellt dominerats av större aktörer.

I dag är en allt större del SME (Small and Medium-sized Enterprises), Startup och Scaleup-bolag. Kommunen måste arbeta mer aktivt för att locka till sig fler mindre aktörer och kluster, samtidigt som nya initiativ till entreprenörskap och nya verksamheter uppmuntras. Näringslivs stödjande verksamhet i kommunen bör i större omfattning delas in i stora, mellan och små företagare. Kommunen ska stödja testbäddar och interaktivitet mellan de olika storleksklustren

I Göteborg finns Chalmers, universitetet och andra forskningsinstitut som tangerar kunskap i världsklass. Med hjälp av en väl fungerande högskola kan kommunen hjälpa till att stödja start av många nya företag och därmed skapa arbetstillfällen. Göteborg ska vara ledande på detta område och i större utsträckning attrahera entreprenörer och kapital för att stödja entreprenörernas utveckling till Scale up och SME bolag.

För att klara allt detta ska politikerna hållas informerade om kommunala initiativ som varit framgångsrika på andra håll och lära av andras framgångar och misstag. Aktiv utveckling av instrument för benchmarking ska kontinuerligt ske för att uppnå detta syfte.

Trafiksituationen i Göteborg måste också förbättras och stadsplaneringen måste anpassas till framtida behov och Centrum aktivitet. I de centrala delarna har näringslivet nu stora problem med lönsamheten.

För att lära av de misstag som gjorts och kunna gå vidare med kvalitativt starkare satsningar föreslår Demokraterna att en oberoende haverikommission tillsätts, för att förstå hur många kostnads krävande projekt i Stadens regi kunnat startats på oklara underlag.

En tydligare samordning mellan Stadens olika enheter och bolag måste till, så att beslut fattas i ett helhetsperspektiv, och suboptimering elimineras. Ett exempel på det är den framtida utvecklingen av det så kallade evenemangsstråket.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, ARBETE OCH NÄRINGSLIV:

- Stat och kommun ska kontinuerligt jobba för att förenkla regelverk och förbättra förutsättningar för företagande
- Kommunen måste arbeta mer aktivt för att locka till sig fler mindre aktörer och kluster och stärka de som finns
- Kvaliteten på kommunala kärnverksamheten måste bli högre för att företag ska vilja etablera sig och att fortsätta verka i staden
- Tillsätt en oberoende haverikommission som reder ut de misstag och haverier som gjorts i trafikbildningen och infrastrukturen
- Säkerställ att beslut fattas i ett helhetsperspektiv, och att suboptimering elimineras
- Minska avståndet mellan politiker och företagare
- Dela upp näringslivet i små medelstora och stora aktörer, och främja testbäddar, mötesplatser och interaktivitet
- Arbeta aktivt för att attrahera företagare och kapital
- "One way in" i kontakter med kommunala institutioner
- Sätta mål och mäta resultaten, (Benchmarks)
- Korta processstider och förenkla processer i kommunens nämnder
- Omtag på Centrumplaneringen, trafik verksamheter etc.
- Arbeta för att arbetet med evenemangsstråket, arenor, och bostäder genomförs på ett ansvarsfullt sätt och fort!

KULTUR

Västra Götalandsregionen och Göteborg ska ha ett rikt och varierat kulturutbud för regionens och stadens invånare. Bibliotek, museer, fri konst, musik och all övrig kultur ska vara tillgängligt för alla. Att ge plats för konstnärlig kreativitet är nödvändigt för en fortsatt demokratisk utveckling av samhället. Kultur är viktigt för vårt välbefinnande, men också för näringsliv, arbetsmarknad och turism. Ett rikt kulturliv stärker regionens och stadens attraktionskraft.

Kulturens egen inneboende kraft får vi aldrig bortse ifrån. Precis som vi behöver sjukvård, skola och omsorg så behöver vi också kultur. Kulturupplevelser är ett kitt som kan knyta samman ett samhälle och dess invånare.

Vår vision om biblioteken är att där ska finnas personal som kan möta våra barn, de unga och alla äldre. På det sättet blir biblioteken även en plats för mänskliga möten. Biblioteken måste vara en trygg plats att gå till både för besökare och personal.

En annan vision vi har är att på sikt kunna öppna ett Barn- och Ungkulturhus i staden. Där ska finnas ett utbud av allt det vi kallar skapande. Där ska det möjliggöras att fritt från prestationskrav få lära av kulturutövare som besitter kunskap. Ett Barn- och Ungkulturhus som sjuder och ljuder av allt det vi kallar kultur!

Barn och ungdomar behöver tidigt i livet få kontakt med kultur i olika former. Skolan som Arena är ett koncept som finns i Göteborg. Efter skoltid ska skolorna kunna vara en plats för olika aktiviteter. Här vill vi skapa ett nytt sätt att arbeta med integration genom att utforma en plattform som vi kallar "Kultur möter Kultur". Detta kan göras i ett samarbete mellan Kulturförvaltningen och Grundskoleförvaltningen. Barn och unga med olika bakgrund och ursprung bjuder varandra på sin kultur genom musik, dans, film, teater, måleri, eget skapande och mycket, mycket mer. De de-

lar då sina upplevelser och kulturer med varandra och skapar på så sätt förståelse för de olikheter som finns. På så sätt ökas även respekten för varandra och rädslan för olikheter minskas.

De olika muséerna och institutionerna för kultur behöver ha långsiktiga förutsättningar när det gäller lokalbehoven och kostnaderna för att kunna bedriva verksamhet över tid. I Göteborg finns muséer som är stora och viktiga besöksmål för alla medborgare i vårt land. Där behövs ett större ansvarstagande från statens sida.

De fria kulturverksamheterna ska stimuleras för att nå fler. Kulturskapare ska garanteras konstnärlig frihet. Det finns ett stort behov av tillgång till enkla, billiga lokaler och ateljéer för kulturutövare. I Göteborg behöver en sammanhållen strategi finnas för att hantera frågan om lokaler med låga hyror för kulturlivet. Lokalerna behöver också ha sammanhållna underhållsplaner.

Det offentliga rummets kulturvärden måste aktivt värnas och utvecklas. Ett ansvar att vårda vårt kulturarv vad gäller både yttre och inre miljö. Som en del i att åstadkomma detta behövs ett Skönhetsråd i Göteborgs kommun.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, KULTUR:

- Tillse att bibliotek och muséer har god tillgänglighet
- Skapa plattformen "Kultur möter Kultur" ett integrationsarbete i ett barnperspektiv
- På sikt skapa ett Barn- och Ungkulturhus i Göteborg
- Arbeta för att Statens Fastighetsverk tar över ansvaret för Konstmuseet
- Göteborg ska kunna erbjuda prisvärda lokaler för kulturutövare
- Tillsätt ett Skönhetsråd i Göteborg för att säkra skapandet av en vacker stad

IDROTT OCH FÖRENING

Alla ska ha goda möjligheter att utöva sin idrott oavsett om det handlar om att utöva breddidrott eller elitsatsning. Det är stadens ansvar att ge likvärdiga möjligheter till motion och idrott oavsett var i staden man bor. En samordnad och hållbar idrottsmiljö bidrar till stadens totala utveckling både vad gäller som evenemangsstad och till den regionala tillväxten. Idag prioriteras arrangemang före den lokala idrotten när det gäller fördelningen av tider i idrottshallarna.

Demokraterna vill att tillgängligheten i våra befintliga arenor utnyttjas och prioriteras på ett bättre sätt. Vi vill också bygga bort kön till tider i anläggningarna i Göteborg. Underhållet av befintliga anläggningar och byggande av nya hallar är nödvändiga för att kunna bibehålla och utveckla breddidrotten i staden. Fördelningen av anläggningar mellan olika stadsdelar måste också utvärderas och förändras.

Demokraterna vill införa ett riktat stöd till unga idrottsledare. Demokraterna vill satsa på att utbilda ungdomar, som efter genomgången utbildning kan arvoderas för att träna barn och unga i sin idrott. Genomgången utbildning ska ge ett certifikat samt möjlighet till arvode för tränaruppdrag. Certifieringen och tränaruppdraget kan sedan utgöra de första raderna i ett framtida CV. Målet är att utbilda 200 ungdomar till certifierade tränare per år.

Vi vill skapa ett "anläggningsråd" där förbunden och klubbarna ges möjlighet att vara med och påverka redan i förstadiet när det ska byggas en idrottslokal. Idag saknas en samordning för besluten inom staden. Vi vill även att rådet ska verka för att hallar och Idrottsanläggningar byggs där föreningarna och behoven finns. Vi vill utveckla idrottens koppling till skolan så det blir lättare för förbund och klubbar att få eleverna att prova på idrott. Det handlar om att i samverkan med skolan och att schemalägga "prova på idrotten" i ett tidigt stadium i grundskolan för att minska stillasittandet och aktivera våra barn. Denna satsning är av särskild vikt i de så kallade utsatta områdena.

Demokraterna vill också prioritera byggande av utegym och motionsspår som ger gratis motionsmöjligheter för allmänheten. Vi vill se en riktad satsning på äldres motionsmöjligheter. Avbryt projektet med nytt centralbad i Gullbergsvass. Tillgängligheten med lokaltrafik är dålig, markåtkomsten försvåras till följd av mängden byggnationer i området och markförhållandena fördyrar grundläggningen.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, IDROTT OCH FÖRENING:

- Se till att tillgängligheten i våra befintliga arenor utnyttjas och prioriteras på ett bättre sätt
- Vi vill bygga bort kön till tider i anläggningarna i Göteborg
- Verka för att en möjlighet ges till ett riktat stöd till unga ledare 14-25 år
- Stöd till arvodering av unga ledare och föreningskonsulenter
- Schemalägg "prova på idrotten" i ett tidigt stadium i grundskolan
- Verka för gratis utomhusmotion i alla stadsdelar

MILJÖ OCH HÅLLBARHET

Med tydliga, realistiska och prioriterade inriktningar och mål i klimat- och miljöprogram kommer det att finnas möjligheter att bidra med vår del till Parisöverenskommelsen, som innebär att ytterligare öka på den globala uppvärmningen av medeltemperaturen. Vi vill koncentrera handlingsplanen för Göteborgs stad till förvaltningar och bolag med stora ansvar och möjligheter till påverkan av stadens klimatåtgärder. Det är Kretslopp och vatten, Miljöförvaltningen, Göteborg Energi, samtliga allmännyttiga bostads- och lokal byggande och förvaltande bolag, där den största är AB Framtiden. Största påverkan av vilka klimatpåverkan som staden kommer att få, sätts i de tidigaste skedena och i krav när det gäller inköp och upphandling.

Stadens inköp av varor och tjänster går hand i hand med hur stor klimatpåverkan blir.

Bygg- och anläggningsproduktioner såsom Västlänken, övrig infrastruktur samt lokal och bostadsbyggande i staden ger en ohållbar klimatpåverkan och en omöjlig ekvation att räkna hem en framtida klimatnytta under dess livstid av drift och förvaltning. Vi vill att Västlänken avslutas och minimeras till endast genomförs där verklig trafik- och klimatnytta grundas på fakta.

Produktion av fjärrvärme och -kyla som står för den största enskilda klimatpåverkan vill vi helt ska upphöra med användning av fossil naturgas (importerad skiffergas) och istället ska spillvärme från avfallsförbränning och industrin samt biobränslen användas i kraftvärmeproduktionen, vilket är nödvändigt för att uppfylla ett fossilfritt Göteborg 2030.

Transporter d.v.s. trafiken i staden som ger ytterligare stor negativ klimatpåverkan.

Vi vill att Göteborg ska planera för och genomföra en väl utbyggd infrastruktur för elladdning av både stadens och den privata fordonsflottan. Staden kan redan nu bidra till denna utveckling genom sina förvaltningar och bolag.

T.ex. vid ökning av kollektivtrafiken välja kostnadseffektiva alternativ såsom eldrivna bussar. Att stötta och erbjuda möjligheter för privata aktörer till nya former av mobilitet med hjälp av delningstjänster av fordon. En fortsatt prioritering av utbyggnad av cykel- och gångbanor i staden ger förutsättningar till en ökning av antalet cyklister mellan arbete och bostad samt till invånarnas rekreation och hälsa.

Vi vill att miljöklasskrav ska ställas för transportfordon och anläggningsmaskiner som används inom staden. Vi ser också att det är ett mer hållbart alternativ att öka andelen transporter in till staden genom kustsjöfart och järnvägstransporter.

Fjärrvärmerna står för den största enskilda klimatpåverkan som staden har. Genom att öka andelen spillvärme från raffinaderier och avfallsförbränning och sluta använda naturgas i kraftvärme- produktionen kan utsläppen minska radikalt. Övrig värmeproduktion ska ske med biobränslen.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, MILJÖ OCH HÅLLBARHET:

- Klimatpåverkan ska minska med 80 procent från de verksamheter där stadens förvaltningar och bolag har rådighet från år 2020 till år 2030. År 2040 ska staden ha möjlighet att vara klimatneutral
- Fossilfri fjärrvärme och -kyla ska göras möjligt till 2025
- Till stadens egna fordons- och kollektivtrafikflotta ska det finnas en infrastruktur för elladdning till år 2023
- Möjliggör ökning av takten i utbyggnaden av infrastruktur för laddning av elfordon till invånare och företag som trafikerar staden
- Underlätta och möjliggör för olika former av mobilitet och delningstjänster av transporter och fordon
- Avsluta byggproduktionen av Västlänken senast år 2022 pga att varken miljö- eller trafiknyttan erhålls
- Öka takten i utbyggnaden av infrastruktur för laddning av elfordon
- Bygg ut kollektivtrafiken med fler eldrivna bussar
- Krav på en avsevärd minskad klimatpåverkan som bygger på cirkulär ekonomi vid bygg- och anläggningsprojekt i hela livscykeln dvs från planering, projektering, byggproduktionen, drift och under hela dess förvaltningsfas
- Krav på minskad klimatpåverkan vid bygg och anläggningsprojekt

ENERGIEFFEKTIVITETEN

Vi vill möjliggöra en energieffektivisering i de kommunala fastighetsbeståndet som ger en minskning av el- och värmeförbrukningen. Vilket kan göra det möjligt att sluta använda fossil bränsle och minskat behov av den dyrare gröna elen samt biobränsle. Lägre behov av att bygga ut och investeringar av nya el och värmeanläggningar av Göteborg Energi.

- Målet är att det kommunala fastighetsbeståndet ska kunna minska värmeförbrukningen med 1.5% årligen från 2020 till 2030
- Elförbrukningen av kommunens andel i det kommunala fastighetsbeståndet och i övriga kommunala verksamhet ska ha ett mål att minska med 2% årligen från 2020 till 2030
- Vid nyproduktion av kommunala fastigheter ska låg klimatpåverkan av byggnation och drift samt kostnadseffektivitet prioriteras och sammanvägas i en hållbarhetsanalys som görs i de olika faserna inför investeringsbeslut
- Målet för Göteborg Energi AB ska vara att öka användning av spillvärme från 80% till 90 % till stadens fjärrvärmesystem till år 2030

AVFALL

Mängden avfall behöver minskas från de verksamheter som staden råder över samt från dess invånare. Det ska vara lätt att göra rätt när det gäller att minska mängden och att följa avfallstrappan. I en cirkulär ekonomi ska det ges möjlighet att bibehålla ett högt värde under längre tid på material, komponenter dvs alla saker vi omger oss med. Det innebär nya krav i och val vid inköp och upphandling där lång livslängd, reparerbarhet och återanvändning och återströmmar ges högre prioritet än dagens linjära ekonomi där mer avfall skapas.

Mål för att bidra till den cirkulära ekonomin ska tas och genomföras för alla förvaltningar och bolag.

- Genomför den framtagna planen "Göteborgsregionen minskar avfallet – Avfallsplan för tretton kommuner till 2030"
- Utred möjligheter och behov av både cirkulära handelsplatser och återvinningsstationer för källsortering som ger möjligheter till minskning av avfall som ersättning för Högsbos återvinningsstation
- Möjliggör minskning av osorterade avfallsmängder från flerfamiljshus genom möjligheter till bytesrum, reparationser, gemensamhetsytor och utrymmen samt att det ska vara lätt att källsortera rätt
- Åtgärda och förebygg så att nedskräpning av offentliga miljöer kan undvikas, minskas samt ge lägre skötsel- och underhållskostnader för att åstadkomma trevliga miljöer för stadens invånare att vistas i
- Mål för ökning av internt återbruk inom staden genom internetsajten TAGE, Vilket står för Ta och Ge som är en skänkesajt inom Göteborgs stad. Där t.ex. möbler både kan efterlysas och skänkas mellan förvaltningar och bolag. Tydliggöra möjligheter till återströmmar av offentligt inköpt material och utrustning
- Mål för ökning av andel av inköp av återbruksmaterial och utrustning i förvaltningar och bolag, där det är möjligt
- Mål att kravställning på inköpta tjänster ska beakta kunskaper om cirkulär ekonomi och hållbarhetsaspekter
- Mål att engångsartiklar endast ska köpas in och användas där flergångsanvändning inte är möjlig

VATTEN OCH AVLOPP

Från Göteborg stad och de sex kranskommunerna Kungälv, Ale, Lerum, Partille, Härryda går avloppsvatten till det regionala kommunala avloppsverket i Göteborg. I centrum av staden har man ett befintligt avloppsledningsnät där både avloppsvatten från hushållen samt dagvatten från gator går till samma ledning. Detta gör att vid stora mängder nederbörd får reningsverket ta emot stora och varierande mängder av det blandade avloppsvattnet och dagvattnet. Kapaciteten räcker inte till i reningsprocesserna när denna mängd avloppsvatten blir för stor, vilket resulterar i sämre rening av det vatten som renas och släpps ut i havet. Många av stadens olika ledningsnät för dricks- och avloppsvatten är i stort behov av renovering och byte pga av problem med läckage. Det är viktigt att kapaciteten på reningsverket används till att rena allt avloppsvatten och att dagvattnet från gatorna tas om hand separat genom hållbara dagvattenlösningar.

- Renovering och utbyte av stadens olika ledningsnät måste ske i snabbare takt p.g.a. av läckage i äldre ledningar
- Renovering och utbyte av dricksvattenledningsnätet ska prioriteras först och påbörjas omgående
- Takten ska ökas för att bygga bort det kombinerade ledningssystemet genom att separerar avlopps- och dagvattnet
- Inga nya kombinerade ledningsnät ska anordnas vid nybyggnationer
- Hållbara dagvattenlösningar ska möjliggöra lokal hantering av dagvatten och väljas vid all nybyggnation
- Stadens alla ledningsnät ska underhållas med en 100 årsintervall för underhållsplanen

BULLER

Många av Göteborgs invånare lever i bostäder med bullernivåer som överskrider normen för god boendemiljö. Fordonstrafiken på vägar, anläggningsmaskiner och fasta installationer bidrar till den sammanlagda bullernivån.

- Beslut som påverkar byggande av bostäder och verksamheter ska tas på faktabaserade bullerutredningar

NATURRESERVAT, BIODIVERSITET OCH MARIN MILJÖ

Vi vill att den biologiska mångfalden bibehålls och kan ökas både på land och i våra marina miljöer av hav, sjöar och vattendrag.

Vårt förslaget till miljöprogram för 2021-2030:

- Genomför bildning av kommunala naturreservaten som föreslagit som Natura 2000 områden
- Genomför handlingsprogram som tagits fram för biologisk mångfald och ekosystemtjänster till 2025
- Genomför beslut att skydda ålgräsängar genom biotopskydd eller annat lämpligt skydd
- Förbättra tillgängligheten samt skötsel och restaurering av de naturreservat som Göteborg stad ansvarar för
- Genomför åtgärder för att befrämja utrotningen av de invasiva arter som finns i staden och dess närhet

STADSUTVECKLING

Fastighetsnämndens och Byggnadsnämndens ansvar är att se till att stadsutvecklingen i Göteborg fungerar ekonomiskt och praktiskt. De ska också bevaka att efterfrågan efterföljs av olika typer av boenden, arbeten, skolor, service, idrott, park- och naturmiljöer och kultur. För att lyckas med detta måste flera större strategiska förändringar genomföras. En underhållsplan med planerade nyinvesteringar och med en tydlig plan på underhåll av det befintliga är nödvändig. Översiktsplanen, ett av stadens viktigaste strategiska dokument, ska översiktligt redovisa hur stadens utmaningar och framtidens behov behöver mötas fysiskt. Stadsplaneringen ska noga planeras med hänsyn till omgivande bebyggelse, stadens historia och testas mot olika framtidsscenarier. För att få ordning på stadsutvecklingsprocesserna behövs en bättre samordning och styrning. Ekonomin i stadsutvecklingen bör hanteras redan i de fördjupade översiktsplanerna av Fastighetsnämnden.

Vi vill tillsätta en extern haverikommission som genomlyser varför infrastruktur- och stadsutvecklingsprojekt efter långa processer med stora upparbetade kostnader ofta landar i så stora underskott att de är svårigen genomförbara. Markanvisningsprocessen ska vara tydlig och transparent för alla från första kontakt med staden till överlåtelse av mark. Göteborgs Stad ska välkomna exploatörer att bidra med en mångfald av utvecklingsidéer och större markförsäljningar kan genomföras till privata konsortier som med byggaktörsdrivna detaljplaner tar helhetsansvar utifrån den tydliga översiktsplanen. Andelen småhus och radhus behöver öka för att fler göteborgare ska kunna bo i kommunen hela livet samtidigt som staden får en stabilare skattebas. Fler nya industri- och verksamhetsområden behöver öppnas upp för företagsetableringar.

En långsiktig strategisk planering av trafiksystemen i samklang med stadsutvecklingen bör upprättas för att bli en integrerad del av översiktsplanen. Fastän det finns många bygg- och fastighetsaktörer har byggandet blivit eftersatt på grund av att Göteborgs stad inte levererat tillräckligt med detaljplaner med bostäder, inte sålt tillräckligt med stycketomter för småhus och inte klarat av att bygga ut teknisk infrastruktur tillräckligt snabbt. Fler av de som vill, ska kunna bygga det som göteborgarna efterfrågar. Det behöver också vara ett ökat fokus på att äga sitt boende, även i utsatta områden. Detta för att stabilisera och höja livskvaliteten. Fastighetsnämnden kan bidra genom att kommunal mark blir tillgänglig för byggande av småhus, radhus och bostadsrätter här. De problem som uppkommit för tomträtthavare i samband med de senaste decenniernas värdestegring måste lösas på ett rättvist och rättssäkert sätt. På sikt verkar vi för att genom friköpsmöjligheter avveckla hela tomträttsystemet.

Att förädla Göteborgs kvalitéer och värna om estetik och det som förtydligar vår stads karaktär

är viktigt. Därför vill Demokraterna införa ett skönhetsråd som har i uppdrag att ge beslutande nämnder råd med mål om att försköna staden och förtydliga Göteborgs identitet.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, STADSUTVECKLING:

- Vi vill ha en sammanhållen underhållsplan för stadens fastigheter och infrastruktur
En bra balans mellan underhåll av det befintliga och nyinvesteringar måste uppnås.
Vi vill väga in olika framtidsscenarioer
- Vi vill inrätta ett Skönhetsråd som förtydligar Göteborgs identitet
- Vi vill att markanvisningspolicyn och markanvisningsprocessen ska vara tydlig, transparent för alla från första kontakt med staden till överlåtelse av mark
- Målen ska vara att arbeta bort plankö och markanvisningskö samt att utbyggnad av kommunal service sker i takt med bostadsbyggandet
- Vi vill tillsätta en extern haverikommission som genomlyser varför infrastruktur och stadsutvecklingsprojekt efter långa processer med stora upparbetade kostnader ofta landar i så stora underskott
- Vi vill särskilt i hyresrättsdominerande områden ge fler invånare möjlighet att äga sitt boende genom nyproducerade småhus, radhus och bostadsrätter samt genom ombildning av hyresrätter i allmännyttans bestånd

TRAFIK & INFRASTRUKTUR

Göteborg har under en lång tid skött trafikfrågorna på ett sätt som gett göteborgarna och verksamheter otillräckliga transportmöjligheter. Demokraterna vill i grunden ändra stadens trafikstrategi. Vi vill skapa en realistisk planering där trafikfrågorna går hand i hand med önskad stadsutveckling, näringslivets och andra verksamheters behov. Vi vill ytterst underlätta för göteborgarens vardag. Andra partiers politik bygger på orealistiska ambitioner som ger felaktiga prioriteringar, ineffektivitet och bristfälliga trafiklösningar.

Göteborg är en utspridd stad och nu krävs kostnadseffektiva åtgärder som ger kortare restider och bättre framkomlighet för göteborgarna och nyttotrafiken.

SKANDINAVIENS LOGISTIKNAV

Hamnen och anslutande infrastruktur behöver utvecklas för ökade godsvolymer. I Göteborg finns förutsättningar för snabb omställning till fossilfri sjöfart och fossilfria tunga godstransporter på väg. Här finns även goda möjligheter för näringslivet i samverkan med staden att skapa modern utsläppsfri citylogistik och utveckling relaterat till e-handel med mera.

KOLLEKTIVTRAFIK

Strategidokumentet Målbild KOLL2035 har flera bra intentioner men också en orealistisk ambitionsnivå. Göteborg behöver utveckla de större linjerna i spårvägsnätet till snabbspårväg/stadsbana, samt komplettera med förbifart Brunnsparken (Operalänken i ett första steg) och skapa en Lindholmsförbindelse som även möjliggör för buss-, gång- och cykeltrafik.

Busstrafiken ska fullt ut elektrifieras och stegvis utvecklas med fler busskörfält, snabbare stombuss- och expressbusslinjer, samt mer attraktiva hållplatser och bytespunkter.

Den planerade Bangårdsviadukten behöver arbetas om för att kunna möjliggöra planskild kollektivtrafik förbi Centralenområdet och även bli direkt kopplad till Hisingsbron.

Det behövs nya former av biljettaxor som ger lägre pris för korta resor inom Göteborg, resor under lågtrafik, och för resenärer som vill nyttja kollektivtrafik ett par dagar i veckan.

Båttrafiken till Södra skärgården behöver utvecklas med fler snabba direktlinjer till centrum (bl a Stenpiren) och samordning med älvsnabbtrafiken. Godstrafiken till Södra skärgården ska ge liknande förutsättningar för skärgårdsboende och verksamheter, som för de på fastlandet.

Alla spårvagnar och bussar måste vara moderna och ha hög kvalitet. God komfort, bra tillgänglighet för rullstolar och barnvagnar samt luftkonditionering borde vara självklarheter på 2020-talet. Därför behövs en omfattande förnyelse av spårvagnsflottan och en anpassning till att prioritera spårväg i de stråk där det trafikslaget ger mest nytta. Buss och spårväg behöver generellt ges likvärdig prioritet för att utifrån stadens struktur kunna erbjuda bästa möjliga kollektivtrafik.

GÅNG OCH CYKEL

Gångbanor och trottoarer måste så långt möjligt beläggas med jämn, halkfri gatsten eller asfalt för att bli tillgängliga för fler. De måste också särskiljas från andra trafikslag för att bli säkrare. Med fler gångbanor och cykelbanor, gärna i gröna stråk och utmed havet, kan gång och cyklande bli mer attraktivt. Lindholmsförbindelsen behöver prioriteras som en kostnadseffektiv ny älvförbindelse även för gång- och cykeltrafik.

Det planerade omfattande renoveringsprojektet av kanalmurar längs Stora Hamnkanalen och kring Brunnsparken och Drottningtorget behöver genomföras så att det skapas permanenta förbättringar för trafiklösningar och stadsmiljö i området.

Elsparkcyklar är ett nytt transportsätt men det måste tas krafttag mot att elsparkcyklar felparkeras och utgör hinder, bland annat genom böter.

BILTRAFIK

Med tysta och fossilfria bilar kan Göteborg vara en stad med biltillgänglighet. Att låta bilar köra långsamt på det mindre gatunätet (så kallad silning) ger minde trafik på större gator, mer trygghet och bättre tillgänglighet.

Strypta parkeringsmöjligheter tvingar fram onödig söktrafik. Dessutom minskar kundunderlaget till centrumhandeln och tillgängligheten för näringslivets transporter. Pendelparkeringarna måste bli större och fler. För ett mer levande centrum efter kontorstid behövs gratis parkering på vissa platser under vissa tider. P-hus Nordstan måste också göras mer tillgängligt från Götaleden för att främja cityhandeln.

En ny tvärförbindelse i Torslanda behövs för att förbättra för alla trafikslag och underlätta önskad stadsutveckling.

I folkomröstningen 2014 röstade göteborgarna nej till trängselskatt och folkets vilja ska följas. Därav ska inte heller Västsvenska paketet fördela pengar till nya tillkommande projekt, utan istället avvecklas så snart som möjligt.

JÄRNVÄG

Nyinvesteringar i järnväg är dyrt och nya projekt måste avvägas noggrant. Ofta är förbättringar på befintliga banor kostnadseffektiva relaterat till nyttan.

För nybyggnad behöver Göteborg prioritera dubbelspår till Oslo. En snabbare järnvägsförbindelse mellan Göteborg-Borås-Jönköping, med stopp vid Landvetters flygplats, behövs, men inte till vilket pris som helst. Ökad kapacitet på Västra Stambanan mellan Göteborg och Alingsås är också viktigt. Sträckan är en av de mest trafikerade i Sverige och samtidigt en av de viktigaste för godstransporter. Statens planer på ett dedikerat höghastighetsnät behöver avskrivs och ersättas med en kostnadseffektiv plan för att framförallt utveckla dagens järnvägsstråk.

Västlänken är ett onödigt och dyrt projekt som ger längre restider för många resenärer. Stoppas projektet kan pengar omfördelas till andra kollektivtrafikprojekt och klimatutsläpp från bygget (motsvarande ett helt års biltrafik i Göteborg) kan undvikas.

FÄRDTJÄNST

Inom Västra Götalandsregionen bör ett beviljat färdtjänstillstånd ge rätt att utnyttja kollektivtrafiken. Ett sådant system skulle kunna sänka de totala kostnaderna för färdtjänsten utan att öka kostnaden för Västrafik. Själva färdtjänsttaxan bör vara avståndsbaserad och inte fördyras när man reser över kommungränser.

UNDERHÅLL AV INFRASTRUKTUR

Existerande infrastruktur har inte underhållits tillräckligt bra och det finns en stor så kallad underhållsskuld. Det behövs en stor satsning på att underhålla alltifrån vägbeläggningar och belysning, till att säkerställa bättre renhållning och vinterväghållning. Mindre trimningsåtgärder och andra mindre utbyggnader för alla trafikslag kan ge många kostnadseffektiva trafikförbättringar.

FRAMTIDA MOBILITET

Elektrifiering av vägtrafiken, självkörande fordon, e-handel, delandeekonomi och en i övrigt snabb digitalisering av samhället leder till en alltmer ökande förändringstakt för trafik och mobilitet. Existerande infrastruktur kommer kunna nyttjas mer effektivt än idag och resenärs- och godsflöden sprids alltmer över dygnets timmar.

Nya beteenden, nya trafiklösningar och mobilitetstjänster kommer troligen leda till ett paradigmskifte bort från fokuset att dimensionera och utveckla trafiksystemet för att de flesta människor ska kunna pendla till arbetsplatser under ett fåtal rusningstimmar. Planerade infrastrukturprojekt behöver redan idag bedömas och anpassas utifrån ett troligt framtidsscenario.

I framtida mobilitet är det också troligt att framförallt privata aktörer kommer skapa nya möjligheter till mobilitet som i många fall kan vara bättre och mer kostnadseffektiva än dagens reglerade kollektivtrafik.

DEMOKRATERNAS FÖRSLAG, TRAFIK OCH INFRASTRUKTUR:

- Göteborgs trafikstrategi ska omformuleras med en positiv syn på alla trafikslag, och med förberedelser för ett paradigmskifte till nya trafiklösningar och mobilitetstjänster
- Målbild KOLL2035 omarbetas till en realistisk investeringsnivå med fokus på att utveckla existerande infrastruktur samt komplettera med en Lindholmsförbindelse och en förbifart Brunsparken för både spårvagn och buss (i första hand Operalänken)
- Omtag av utredningen av Lindholmsförbindelsen för att få ett komplett beslutsunderlag gällande broalternativ samt trafiklösning kring Slottsskogens entré
- Ny utformning av Bangårdsviadukten för att möjliggöra planskild kollektivtrafik
- Återinför en göteborgsbiljett med lägre pris i kollektivtrafiken. Inför nya biljettvarianter som ger lägre pris i lågtrafik när få andra reser och för resenärer som reser ett par dagar i veckan
- Genomförande av farledsfördjupning och ökad kapacitet för fossilfria godstransporter på det statliga vägnätet
- Samverka med näringslivet kring modern citylogistik och e-handelsutveckling med mera
- Skapa fler gångbanor och cykelbanor, gärna i gröna stråk och utmed havet, samt möjliggör för bättre gång- och cykeltrafik i centrum i samband med renovering av kanalmurar
- Underhållsskulden med eftersatta gångbanor, cykelbanor, vägar, belysning och andra trafikanläggningar måste arbetas ikapp
- Bygg fler och större pendelparkeringar. Gratis shoppingparkering i centrum efter kontorstid på Heden och andra lämpliga p-platser
- Bättre tillgänglighet till P-hus Nordstan från Götaleden
- Utökad och snabbare båttrafik från skärgården till centrum och samordning med älvsnabb
- Nolltolerans mot nedskräpning och samordnad renhållning av stadens ytor